Opgesteld door: Elise Swart (antwoordspecialist) en José van der Hoeven (Kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller: leerkracht basisonderwijs

Referentie: Kennisrotonde. (2018). *Welk verband bestaat er tussen tutorlezen en de ontwikkeling van technische leesvaardigheid? Wat zijn werkzame ingrediënten bij tutorlezen?* (KR. 436) Den Haag: Kennisrotonde.

23 oktober 2018

Vraag
Welk verband bestaat er tussen tutorlezen en de ontwikkeling van technische leesvaardigheid? Wat zijn werkzame ingrediënten bij tutorlezen?

Kort antwoord
Tutorlezen is een vorm van samenwerkend leren, waarbij leerlingen uit hogere groepen of leerlingen met een betere leesvaardigheid (de *tutor*) zwakkere lezers (de *tutee*) in een één-op-één situatie helpen om het technisch lezen te oefenen. Tutorlezen is een effectieve aanvulling op de klassikale leesinstructie om het vloeiend lezen te bevorderen en heeft daarnaast een positief effect op onder andere leesmotivatie en zelfvertrouwen. Om tutorlezen effectief in te zetten is het van belang dat tutorlezen meerdere malen per week in korte sessies wordt toegepast, dat er een goede relatie is tussen de tutor en tutee, dat de tutoren vooraf getraind worden, dat het leesmateriaal aansluit op de interesses en het niveau van de tutee en dat de samenstelling van tutor-tutee koppels minimaal maandelijks wordt gewisseld.

Toelichting antwoord

<u>Wat is tutorlezen?</u>

Het ontwikkelen van technische leesvaardigheid is van cruciaal belang voor begrijpend lezen. Kinderen die niet in staat zijn om een tekst vlot, correct en vloeiend te lezen hebben minder aandacht over voor de inhoud van een tekst. Daardoor zullen zij minder begrijpen en leren van wat ze lezen (zie bijv. Klaude & Guthrie, 2008). Een effectieve manier om kinderen te helpen ontwikkelen tot vloeiende lezers is tutorlezen (zie o.a. McMaster, Fuchs & Fuchs, 2006; Vernooy & Egbertsen, 2012; Wright & Cleary, 2006). Tutorlezen is een vorm van samenwerkend leren die gebruikt kan worden als aanvulling op de klassikale leesinstructie. Leerlingen uit hogere groepen of leerlingen met een betere leesvaardigheid (de *tutor*) helpen zwakkere lezers (de *tutee*) in een één-op-één situatie om het technisch lezen te oefenen.

<u>Hoe ziet tutorlezen er in de praktijk uit?</u>

Tijdens het tutorlezen fungeert de tutor als model en als coach. De tutor geeft het goede voorbeeld, monitort het lezen van de tutee en geeft hem of haar feedback. Een aantal voorbeelden van manieren waarop tutorlezen kan worden vormgegeven zijn:

- *Op zinsniveau:* De tutor leest in een tekst steeds één zin tekst hardop en vervolgens leest ook de tutee de zin hardop. Daarna wordt de zin nog een keer herhaald door de tutor (Mijs, Egbertsen, Oude Kamphuis & Vernooy, 2015).

- *Op tekstniveau:* De tutor leest als eerste de tekst hardop en de tutee leest hardop of in stilte mee, waarna de tutee zelf de tekst hardop leest (Mijs et al., 2015; Wright & Cleary, 2006). Een andere

methode is om de tutor en de tutee samen te laten starten met lezen. De tutor en tutee lezen de tekst samen hardop. Als de tutee zich zeker genoeg voelt klopt hij of zij op tafel of tikt de tutor aan en leest dan zelfstandig hardop verder. De tutor complimenteert de tutee met het initiatief en monitort vervolgens het lezen en corrigeert fouten (Topping, 2014).

- *Op tekstniveau met aandacht voor de inhoud* (met name geschikt voor kinderen in de bovenbouw): Voorafgaand aan het lezen bespreken de tutor en tutee samen de inhoud van de tekst en bespreken de uitspraak en betekenis van een aantal moeilijke woorden in de tekst. Vervolgens leest de tutee de tekst en corrigeert de tutor eventuele fouten tijdens het lezen. Na afloop lezen de tutor en tutee samen nog een keer de moeilijke woorden (Mijs et al., 2015).

Bij het corrigeren is het belangrijk dat de tutor de tutee eerst de tijd geeft om zichzelf te corrigeren of om een poging te doen om een moeilijk woord zelf uit te spreken. Als vuistregel kan aangehouden worden dat de tutor 4 seconden wacht voor het verbeteren of helpen van de tutee. De tutor kan corrigeren door de tutee eerst even aan te tikken en vervolgens een hint te geven of het incorrect uitgesproken woord te verbeteren en de tutee dit woord te laten herhalen (Mijs et al., 2015; Oostdam, Blok & Boendermaker, 2011; Topping, 2014).

Welke opbrengsten heeft tutorlezen?

Tutorlezen biedt een succesvolle aanvulling op de klassikale leesinstructie om het vloeiend lezen te bevorderen (Mijs et al., 2015; Topping 2014; Vernooy & Egbertsen, 2012; Wright & Cleary, 2006). Uit diverse vergelijkingen tussen tutorlezen en reguliere klassikale leesinstructie blijkt dat zowel de tutor als de tutee een betere technische leesvaardigheid laten zien, ofwel beter vloeiend kunnen lezen, wanneer tutorlezen meerdere malen per week wordt ingezet. Dit effect is zichtbaar bij zowel zwakke als betere lezers in de onderbouw van het basisonderwijs (groep 3 t/m 5) en kinderen van verscheidene sociaaleconomische achtergronden (Topping, 2014; Vernooy & Egbertsen, 2012). Echter, de 10 tot 20% zwakste lezers profiteren mogelijk minder van tutorlezen. Zij hebben specifiekere ondersteuningsbehoeften en hebben daardoor meer baat bij verlengde instructie door de leerkracht (Mijs et al., 2015).

Naast effecten op technische leesvaardigheid, kan tutorlezen nog andere effecten hebben. Zo zijn vormen van tutorlezen die gericht zijn op de inhoud van de tekst, effectief om leesbegrip te bevorderen (Mijs et al., 2015). Ook heeft tutorlezen een positief effect op leesmotivatie van de tutor en de tutee (Monteiro, 2013) en helpt tutorlezen het zelfvertrouwen van zowel de tutor als tutee te verhogen (Topping, 2014).

Wat zijn de werkzame ingrediënten bij tutorlezen?

Tutorlezen werkt het best, voor zowel tutor als tutee, als het meerdere malen per week wordt toegepast in korte sessies, bijvoorbeeld drie keer in de week 15 minuten (Mijs et al., 2015; Topping, 2014). Om leerlingen gemotiveerd te houden is het belangrijk om gebruik te maken van teksten die aansluiten bij de interesses van de leerlingen en het niveau van de tutee. Daarnaast is het belangrijk dat er een goede relatie is tussen tutor en tutee en dat de tutors goed getraind zijn (Mijs et al., 2015). Tutorlezen is succesvoller als de tutor uit een hoger leerjaar komt dan de tutee dan wanneer de tutee en tutor uit hetzelfde leerjaar komen. De tutor dient daarbij minimaal twee AVI-niveaus hoger te lezen dan de tutee (Vernooy & Egbertsen, 2012). Tot slot is het van belang om tenminste maandelijks de samenstelling van de tutor-tutee paren te wisselen (Mijs et al., 2015; Vernooy & Egbertsen, 2012).

Geraadpleegde bronnen

Klauda, S. L., & Guthrie, J. T. (2008). Relationships of three components of reading fluency to reading comprehension. *Journal of Educational Psychology*, *100*(2), 310.

McMaster, K. L., Fuchs, D., & Fuchs, L. S. (2006). Research on peer-assisted learning strategies: The promise and limitations of peer-mediated instruction. *Reading & Writing Quarterly*, *22*(1), 5-25.

Mijs, D., Egbertsen, T., Oude Kamphuis, K. & Vernooy, K. (2015). *Peer tutoring: een effectieve methodiek om de leesresultaten en de leesmotivatie te verbeteren.* Hengelo: Expertis onderwijsadviseurs.

Monteiro, V. (2013) Promoting Reading Motivation by Reading Together. *Reading Psychology, 34*(4), 301-335.

Oostdam, R., Blok, H. & Boendermaker, C. (2011). Zwakke lezers effectief helpen met begeleid hardop lezen. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 50,* 574-583.

Topping, K. J. (2014). Paired Reading and Related Methods for Improving Fluency. *International Electronic Journal of Elementary Education, 7*(1), 57-70.

Vernooy, K. & Egbertsen, T. (2012). Leerlingen helpen effectief medeleerlingen. *Basisschool Management, 8*, 8-12.

Wright, J., & Cleary, K. S. (2006). Kids in the tutor seat: Building schools' capacity to help struggling readers through a cross-age peer-tutoring program. *Psychology in the Schools, 43*(1), 99-107.

Meer weten?

Kennisrotonde- antwoord (2018): Welke interventies stimuleren de technische leesontwikkeling van zwakke lezers in groep 3?

Onderwijssector

Primair onderwijs

Trefwoorden

Tutorlezen, technisch lezen, vloeiend lezen, basisonderwijs, leesinstructie